

Ա Չ Գ Ա Յ Ի Ն

ՏՆՈՐԷՆ ԽՄԲԱԳԻՐ

ԵՒ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏԱՐ

ՆԻԿ. Մ. ԹԻԻԼՊԷՆՏՆԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՐ

Ղապաթիա Բերքնդէ Բազար
Խոտի Խանի դէմը Սամուր փող
Գրք թիւ 12

ՌԵՐԹ ԱՌԱՒՈՏԵԱՆ

Լեւոնայ Կոնստանտինովնայի մեր
խմբագրությունը, Վի Բերքն 60 ֆր :

Բաժանորդաց պատկառ խնդրում ենք ձեր օգնությունը :

Կ. ՊՈԼԻՍ 12 ԱՊՐԻԼ

ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՆՉ ՊԵՏԻ ԸՆԴ ԵՐՈՐԱՎ

Գեոպոլիտիկական գիտելան ա-
ւարտելով, կարգը եկաւ գիտելա-
կան եղբայրն սկսելու :

Երեկ ըսինք թէ ի՞նչ ըրած եղաւ
Ռուսիա, պատերազմէն խոյս տալու
բոլոր միջոցներն ալ ի գերեւ հանե-
լով վերջապէս բերաւ զայդ՝ անհրա-
ժեշտ ըլլալու վիճակին մէջը դրու-
ած, այսպէս որ առկա լին պատերազմի
պաշտօնական հրատարակութիւն չե-
լած, իրօք պատերազմին իրեն սկըս-
տած կ'ենհատուի : Կայսրը ֆիլհել-
իլաւ, զօրաց այցահանդէսն ըրաւ,
ստանաբանութիւնը խօսեցաւ, եւ
կորչաքօֆ ալ իր վերջին շրջաբերա-
կանը գրեց, որոյ իմաստն ուրիշ
բան չկրնալ լալոյ եթէ ծանուցանել
բանակին ու երրօք տէրութեանց,
թէ ասկէ 3 ամիս առաջ Մոսկուայի
մէջ Չարին ստանախօսութեամբն ը-
րած՝ միմակ և առանձինն դործելու
խոստումն իրականացնելու ժամն հա-
սած է : Ահա ասիկ զայս ըրաւ Ռու-
սիա, և զայդ իր բանակը ի գլուխ
պիտի հանէ :

Բնականաբար կատարուի մարդ-
հարցնել իւրովի թէ այս կացութեան
առաջը Եւրոպա ի՞նչ պիտի ընէ :

Մինչև ցարդ եղած ենթադրու-
թիւններն ու հաշիւներն պատերազմ
ըլլալու կամ չըլլալու հաւանականու-
թիւնը գտնելու համար կ'ըլլային :
Այսօր այդ ենթադրութիւնը իրա-
կանութեան փոխուած է, ուստի
պէտք կ'զգայ մարդ գիտնալու թէ
կուիւր, որ անխուսափելի է, երբ
որ սկսի, ի՞նչ պիտի ընէ Եւրոպա :

Արեւելեան խնդրոյն կարգադրու-
թիւնը խաղաղութեամբ եւ ք բերելու
համար աշխատող տէրութիւններն,
տեսանք թէ այդ խնդրոյն մէջ ա-
մենքն ալ իրարմէ տարբեր չա՛հ եւ

տարբեր տեսակետներ ունենին, մի-
նակ եթէ կետ մը կար որոյ վրայ ա-
մենքն ալ համաձայնած կերէին,
այն է թէ Ռուսիայէն զատ միւս բո-
լոր տէրութիւններն ալ կուզէին որ
այս խնդիրն առանց կռւոյ լուծուի
և վերջնայ : Ըսել է թէ Եւրոպա,
իր տարբեր չա՛հ ու տեսակետ ու-
նենալովն հանդերձ, խաղաղութեան
պահպանութեանը մէջ ամենքն ալ
նմանօրինակ և հաւասար չա՛հ մ'ու-
նէին :

Այն խիստ բնական է, ինչպէս որ
երբ խրաքանչիւր տէրութիւն իրեն-
դրոյ մը մէջ իրարմէ տարբեր չա՛հեր
ունի, այդ խնդիրը զինու զօրու-
թեամբ լուծուելու պահանջ, որուն
չա՛հը որ վտանգի՝ նա պիտի հարկա-
դրէր նոյնպէս զինու զօրութեամբ
իր այդ չա՛հը պաշտպանելու, յորմէ
և յառաջ պիտի դար ընդհանուր
խառնակութիւնը, և բուն այս խառ-
նակութեան կ'իջանար ու խոյս տալ
կուզէր Եւրոպա :

Անոր համար էր որ 18 ամիս շա-
բուհակ պատերազմին առաջին առ-
նելու համար աշխատելէն յետոյ Եւ-
րոպա, երբ այսօր իր ջանքը պարապ
եղած կ'տեսնէ, հիմայ ալ կ'ճգնի որ
գոնէ կուիւր՝ երկու տէրութեանց
մէջը միայն սահմանափակէ, որպէս
զի՛ այդ շրջանակէն դուրս ելնելով
միւս տէրութիւններն ալ հոսանքին
առաջը չ'ձգէ, և խառնակութիւնն
ընդհանուր ընէ :

Սակայն կ'տեսնենք թէ, ինչպէս
որ Լորտ Տէրպիլի ժամանակաւ ըսա-
ծին պէս, խաղաղութիւնն ու պա-
տերազմը միայն Աղէկասնդը կայսեր
կամքէն կախումն ունէր, այսօր ալ
այդ վախճանած ընդհանուր խառնա-
կութիւնը կամ պատերազմին սահ-
մանափակ մնալը՝ դարձեալ Ռուսիոյ
կայսեր կամքէն կախումն ունի :

Եթէ Ռուսիա կուզէ և կամ չա՛հ
մը կտպատէ որ այդ ընդհանուր խառ-
նակութիւնն յառաջ գայ, պէտք չէ
իրեն ուրիշ բան՝ բայց եթէ Թուր-
քիոյ առաջարկած և իր ստորագ-
րած ծրագիրներուն պահանջմանցը
սահմանէն դուրս ելնելով, երկուս-

կպութեան դիտումներ ի գործ դը-
նելու ելնէ, որ ատեն միւս տէրու-
թեանց չա՛հն ալ վտանգի ենթարկը-
ուելով, բնականաբար ատենք ալ մէ-
կըզմէկու դէմ իրարու ետեւ զէնքի
դիմելու պիտի հարկադրուին, որոյ
եղբը ո՛չ թէ Ռուսիա, այլ պատերազ-
մի չաստուածն ալ չեմք կարծեր թէ
կարող լինի այժմէն դուշակել :

Ռուսի մեզ այնպէս կերելի թէ
Ռուսիոյ չա՛հն ալ կ'պահանջէ որ կը-
սին իր և Դրան մէջ սահմանափա-
կեալ մնայ : Իսկ քործն այս վիճա-
կին մէջ պահելու համար ալ հարկ է
Ռուսիոյ որ եւրոպ. տէրութեանց
հետ միաբան թուրքիոյ առաջար-
կած պայմաններուն իրականացումէն
քայլ մ'անդին չանցնի :

Եւրոպա տուաւ իր կամքն ու
ստորագրութիւնը թէ Թուրքիոյ հարկ
էր այս կամ այն բարենորոգմանց ա-
ռաջարկութիւնն ընդունիլ, և այդ
ստորագրութիւնն այսօր Ռուսիոյ
ծոյն է : Եւրոպա իր կամքն իրակա-
նացնելու պաշտօնը՝ յանդէս տալ,
Ռուսիոյ յանձնեց, և այսօր չ'կրնար՝
առանց ինքիւնքը նուաստացնելու և
ինքիւնքին դէմ հակասելու՝ ըսել
թէ, «ինչ բան որ երեկ հարկ կ'ըա-
տէի Թուրքիոյ համար, այսօր այդ
բանը հարկ չեմ տեսներ» :

Արդ եթէ Եւրոպա Թուրքիոյ
համար իր հարկ տեսած պայմանե-
րն անկարող եղաւ խաղաղութեամբ
ընդունել տալու, բնականաբար խ-
րառունք տուած եղաւ Ռուսիոյ, որ
բունի և զինու զօրութեամբ ընդու-
նել սույ դաննք Թուրքիոյ :

Հետեւաբար Ռուսիա ալ, իբրեւ
Եւրոպայի հաւաքական և միաբա-
նութեամբ որոշած կամքին գործա-
դիրը, այնքան յառաջ պիտի կարե-
նայ երթալ իւր այս ձեռնարկին մէջ,
որքան որ իր ստանձնած յանձնարա-
րութեան սահմանը կ'ենքէ : Այսինքն
զօրքերն յառաջ քաշեցնելով՝ մինչև
Պուլկարիա պիտի դրաւէ, պայման
առաջարկելով Թուրքիոյ որ ֆօնֆէ-
րանսին ծրագիրն ընդունի :

Ըսել չեմք ուզել թէ Թուրքիա
ալ անմիջապէս պիտի ընդունի այդ-

առաջարկութիւնը, քայքայ օրքան առան որ ուշացնէ զայդ ընդունելն, և անկարող ըլլալ ուստական բանակին իր բռնած դիրքերէն ետ մղելով վանելու, այնքան առան Ռուսիա պիտի գաւառներն զբաւելով պիտի նստի, մինչև որ ընդունել տայ Դրան սրտեալ պայմաններն, զորս եթէ վերջապէս ընդունի Դուռը, ինքն ալ բանակը վերցնելով ետ պիտի դառնայ:

— Պիտի քաշուի՞ ետ արդեօք, կ'հարցնեն զարմայմամբ:

Մնչո՛ւշտ, երբ իր զբաւած տեղերուն իր ուզածին պէս կէս կամ ամբողջ անկախ վարչութիւնն ապահովէ, օրինակի համար Պուլկարիոյ մէջ իր ուզած վարչական դրութիւնը խօթէ ու գործադրել տայ, այնուհետև Ռուսիա իր բանակը հող պահելու պէտք մը չունի, ինչու որ իր ուզածին պէս կազմակերպեալ Պուլկարիան Ռուսիոյ առած մէկ քայլն ըսել է գէշ ի Պալքաններն, ալ ինչ գործ ունի հող իր բանակը, երբ Պուլկարիա անդէն պիտի տեսնէ մընացած դործը:

Իսկ Եւրոպա ինչ պիտի ընէ:
Սա տակաւին ուէ բան մ'ընել որոշելէն առաջ, Ռուսիոյ ձեռքը յանձնած իր ստորագրութիւնը կրող դրութիւններն անգամ մ'ալ աչքէ անցնելու պիտի նստի, մինչև որ անդին Ռուսիա իր գործը տեսնէ:

Ասոր անունն ալ «Եւրոպական գիւտագիտութիւն» դրեր են...

ՕՐՈՒՍՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մայրաքաղաքիս ուստական դործակատարն Պ. Նէլիտօֆ, առջի օր իր կառավարութենէն ստացած մէկ ծանուցագիրը հաղորդեց Բ. Դրան, որն որ կըսէր թէ, Բ. Դուռը մերժած ըլլալուն նամար Բրոթօքօն ըստորագրելը, Ռուսիոյ կառավարութիւնն ալ որոշած է իր յարաբերութիւններն խղել Բ. Դրան հետ: Ծանուցագիրը ռուս գետնապատան և հիւպատոսարանի անձանց մեկնելու հրամանը յիշատակելէն յետոյ, կիմացընէր նաև Բ. Դրան որ եթէ հասնացող ռուսիացի հպատակներն և կամ թուրքիոյ հպատակ քրիստոնեայներն հալածուին կամ հարստահարուին, Ռուսիա չպիտի կրնայ անտարբեր կենալ ասանկ վիճակի մը առաջը:

Սովորեթ քաշա ուստական այս օրէնքը ստանալէն յետոյ, անմիջապէս հեռագիր զարկաւ Ս. Բէթլէրսպուրկի օսմ. գործակատարին, որ մարդիկներն ժողովելով անյապաղ ճանաչայ եղնէ կ. Պոլիս գալու:

Յարաբերութեանց խղումը այսպէս պաշտօնապէս ծանուցանելէն յետոյ, պատերազմի հրատարակութեան ցաղդ ուշանալուն պատճառն ալ հետեւեալն է:

Վեհ. Սուլթանը իրաւաստահան ամեն միջոց սպառած ըլլալու համար, արդէն է Բարիքի դաշնագրութիւնն

ստորագրող տէրութեանց վերջին շքեղաբերական մ'ալ ուղղել, հրաւիրելու համար զանոնք որ խաղաղութիւնը տակաւին չը խանդարուած, 56ի գաշնագրութեան ճորդ յօդուածին համաձայն, միջնորդութիւն ընեն թուրքիոյ և Ռուսիոյ մէջ:

Յիշեալ յօդուածը սա պէս կ'աւարտուի:

«Բ. Դրան և դաշնակիր տէրութիւններէն մէկուն մէջ՝ եթէ իրենց «յարաբերութեան պահպանութիւնը «վտանգող անհամաձայնութիւն մը «տեսիլ ունենայ, թէ Բ. Դուռը և «թէ այդ հակառակորդ տէրութիւնը «զինու. զորութեան դիմելէ առաջ, «պէտք է որ միւս դաշնակիր տէ. «նագիր տէրութեանց դիմեն, սոյն «ծայրայեղութեան առաջին առնելու «համար առնեց միջնորդութեամբը»:

Մեծ եպարդոսն ալ այս կիր. օր հեռագիր մ'ուղղեց Բուսնիոյ իշխանին, 56ի գաշնագրութեան ջերդ յօդուածը յիշեցնելով իրեն, որ կը տրամադրէ թէ «քնառ ուէ տրգելք «մը չպիտի եղնէ եթէ պաշտպանութեան արտաքին կարգի միջոցներ «ձեռք առնուլ հարկ ըլլայ, Բ. Դրան «հետ համամտութեամբ, օտար յար. «ձակում մը ետ մղելու համար:

Ռուս և օսմ. բանակաց մեծ օրէն Բուսնիոյ հողն անցնիլն Բուսնիոյ կառավարութեան իմաց արուելուն վրայ, կարողութիւնը իր նախագահութեամբ մեծ և ընդհանուր ժողով մը գումարելով, իրաց վիճակը կ'ներկայացնէ անոնց, և կարծիք կ'յայտնէ թէ պէտք է Բուսնիա Ռուսիոյ կողմը բռնէ: Պ. Կիքա գիտել տուեր է թէ այդպիսի բնութեցը մը բռնելն Բուսնիոյ շահուցը աննպատակ է, ուստի և աւելի լաւ է չէզոք ընթացք մը բռնել իսկ ասոր հակառակ ժողովը դարձեալ կարողութիւնն առաջարկութեանը յարելով որոշեր է ռուսիոյ կողմը բռնել և Տաճկաց ներս մտնելուն դէմ դնել, յորմէ և կ'հետեւի ըսել թէ իշխանին և Ռուսիոյ մէջ դաշնակցութիւն մը կնքուած ըլլալու է, որով Ռուսիա կ'իտա ամայ զօրք և դրամ տալ Բուսնիոյ և օգնել իրեն անկախ թագաւորութիւն մ'ըլլալու: Կ'հաստատեն թէ այժմ Բուսնիա գտնուող Եւլանօֆ ռուս զորապետը 500 հազար զարպօն յանձնել է կարողութիւնն, երկրին զօրքերն շարժման վիճակի մէջ դնելով ռազմադիտական կարեւոր դիրքեր բռնել տալու, և մինչև Ռուսաց հասնիլը՝ Դանուբի եզերքները տաճկաց դէմ պաշտպանելու համար:

Ս. Ջ. Գ. Ա. ՅԻ Ն

Հայ Գաղթականութեանց տեղեկագրին հեղինակ Աթուռեան Արշակ էֆ. ի կողմանէ հետեւեալ գրութիւնը կ'ստանամք ի հրատարակութիւն:

... Խմբագիր Լրագրոյ
Զմիւռնիոյ Արշալոյս թերթը իր վերջին ապրիլ 2 թուոյն մէջ, Լրագրէդ քաղելով, Սիրվիզի հայ գաղ-

թականութեան վրայօք տրուած տեղեկութիւնն ընդօրինակելէն յետոյ, իր կողմանէ հետեւեալ գիտալութիւնը կ'ընէ:

«Արշալոյս յամաց հետէ Հայ բաժանորդ մի ունի ի Սիրվիզի, որ է արժաւ. տէր Սիմն Յարաօնեան ժողովրդապետ քահանայն, հեռաւորար սխալ է զրուցելն թէ՝ «Սիրվիզի մէջ մէկն ալ հայերէն չգիտեր», ... և թէ «յատուկ քահանայ չունին»:

Ռ. Բախութիւն զգալով Սիրվիզի մէջ հայերէն թերթ ստացող հայ քահանայ մը գտնուելուն վրայ, հարկ կ'համարիմք սակայն գիտել առաջ յիշեալ թերթին պատուարժան խմբ. բաղրին թէ, շատ մը տեղացի հայ եկեղեցականներ վիճենայի վանքին մէջ ուսումն ստանալով, վերջէն Լեւոպէրի լատին եպիսկոպոսին կողմանէ իր իրաւասութեանը տակ գրառուած ուղեւոր քաղաքներու մէջ իրքե հովիւ կամ ժողովրդապետ կը հաստատուին լատին ժողովուրդներն հովուելու համար, որոց մէջ բաց ի Հայոցմէ՝ Լեհացի, Հունգարացի, վրահ և ին. ալ կ'գտնուին, յորմէ կը հետեւի թէ այդ հայադղի ժողովրդագրականներն սոսկ և յատկապէս հայ ժողովուրդը հովուելու կաշուած չըլլալով, բոլոր լատին ժողովրդաց ալ կ'պատկանին:

Ռուսի զարմանօք կատիպուիմք հարցնել մեք մեզի թէ Սիրվիզի մէջ հայ քահանայի մը Արշալոյսոյ բաժանորդ գրուած ըլլալէն՝ նոյն տեղե հայ ժողովրդին մէջէն մէկուն ալ հայերէն չգիտնալը հերքելու կարող վստա մը կընայ մի ըլլալ, եւ թէ Սիրվիզի մէջ ժողովրդապետ հայ եկեղեցական մը գտնուելէն կրնայ հետեւիլ թէ նոյն քաղաքի հայ ժողովուրդը իրեն յարաւ քահանայ ունի:

Խնդրեմ ներկայս հրատարակել հաճիք ձեր թերթին մատակայ թըւոց մէկուն մէջ:

Ա. Մ. Ա. Լ. Ն. Ն.

Նոր Դար խմբագրական յօդուածի սովորն պատահելով, իր երէկուան թերթին մէջ մուր քոնկ կ'վարձէ Ղալաթիոյ երազպի լրագրագետաց վրայ, ամբաստանելով զանոնք, որպէս թէ խորհուրդ տուած ըլլան կառավարութեան անդամներէն ոմանց, որ դրօշմով զի (վուլ) տուրքը վերցնելով, ասոր տեղ 1000 ոսկի «Եֆէզ» դնելու պայման մը հաստատուի, և իր այդ երեւակայական երթագրութեանը վրայ հիմնեալ խել մը տղայական ցնորարանութիւններ կ'զաւանցնէ:

Մարդ Նոր Դարու խմբագրին պէս ծանծաղամիտ ըլլալու է կարծելու համար թէ, տեղոյս եւրոպացի լրագրագետք այնքան անմիտ եղած ըլլան որ անկարող լինին ճանչելու և զանաղանելու թէ՝ դրօշմաւորաց հաստատութիւնը կամ բարձուք բնառ ուէ կերպիւ վերաբերութիւն և կախումն չունի «Եֆէզ»

առնելու ինքնուրույն հետ, և թէ ասանց մէկն ալ միւսին ածող ոչ կ'ըսեն և ոչ ալ իրարու կրնան համադասարանել:

Հաւատարմութեան Երազացի լրագրագետք իրօք այդպիսի խորհուրդ մը տուեր են կառավարութեան, նոր Գարի խմբագրին խելքն առնելու է, որ տակաւին չգիտեր թէ իր այդ լրագրին արտօնութիւնն առած ատենը, ի հարկին 100, կամ 1000 և կամ աւելի ոսկւոյ տուգանքի մը վճարման համար երաշխաւորութիւն տուած է ինքը, որոյ տղա-յարար գէժ խօսելու կենէն այսօր:

Ահաւասիկ լրագրագետ մը՝ որ լրագրագետութեան պայմաններն ինչ աղէկ գիտցած ու քաջ կշռած լրագրու անդուգտիան օրինակ մը կընծայէ զինքը հասարակութեան:

Ուրիշէ կ'ըսուէր սա արդեօք իր այդ հրաշալի գաղափարներն ու կործինքները, որք գոլորշիի չափ չունին ծանրութիւն:

ՀՆՈՒԱԳՐԱՆՈՒՐԻ

Լոնտոն 23 ապրիլ

Ռօբինիկ Բօսթ կըսէ թէ Մանչէր անգղ. նաւատորմը պիտի երթայ Միջերկրականի անգղ. նաւատորմին հետ միանալու:

Պուրէշ 22 ապրիլ

Իշխանին մէկ հրովարտակը կը հրամայէ որ վերջին զօրախումբը Պուրէշէն մեկնելուն պէս, 48 ժամ մէջ աղդային պահապան զօրքը գումարտի, քաղաքին պահպանութիւնն ընելու համար:

Բօնանու լօ թերթը Պ. Տ. Պրաթիանօյի մէկ յօդուածը կ'հրատարակէ, որ կըսէ թէ «զօրքերնին մեր երկրէն անցքնելու մասին կանխու մեղ հետ չհամաձայնած՝ մեր սահմանադրութեն ներս մտնող զօրքերուն հետ իրրե թշնամի պիտի վարուիմք»:

Ռուսական բանակին սպայակոյտը մեկնեցաւ ֆրնէմէն Ունկէնի երթալու:

Դէպ ի ֆալաֆաթ եղած զօրաց շարժումներն դադարեցան: Չկարծուիր թէ Բուսիայի զինու զօրութեամբ գէժ դէն ֆալաֆաթի գերաւմանը, եթէ այդ գերաւման օրինակորակէս ուզէ Բ. Գուռը Բուսիայէն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլինէն հեռագիր մը կ'ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ կայսրը բշտ օր իր բանակին յայտարարութիւն մ'ուղղելով ըսեր է թէ Բ. Գուռը չուզէ լուր տալ իրմէն ուղղած երաշխաւորութիւնքը, ինքն ալ զէնքի դիմելու ստիպուած է, բայց աշխարհակալութիւն ընելու դիտում չունի:

Մեծ եպարդոսն առաջարկեր է Սուլթանին պատերազմ հրատարակել Ռուսիոյ գէժ: Երբ սա առանց կանխաւ պատերազմի հրատարակութեան Բուլթ գետն անցնի, իսկ Պ. Լէյարտ հրահանգ ունի եղեր իր կառավարութենէն խորհուրդ տալու Դրան, որ ինքը բնաւ պատերազմ չհրատարակէ, այլ միմիայն բողոքելով շատանայ, վերջէն Անգլիա ալ հաւանական է թէ այդ բողոքին կողմը գտնուի:

—Ռուսիա ծանուցեց է Բուսիայի, որ եթէ իր փոստին անց ուղարկին գէժ արգելք մը չենէ, բոլոր եղած ծախքերն ալ առձեռն գրամով իրեն պիտի վճարուի, իսկ եթէ գէժ կենայ զօրաց անցուդարձին՝ այն առեն ինքն ալ լըրե թըշնամի պիտի վարուի Բուսիայի հետ:

—Լա Վէրիթէ պաշտօնական թերթը կ'հաւատարկէ յառաջիկայ շաբթուա Ռուսիոյ կայսրը Սամարաքոֆ զօրապետին հետ իր «ուլթիմաթում» պիտի դրկէ Կ. Պոլիս:

—Չէրնայէֆ Բուսիայի կառավարութեան դիմելով, հելլենական բանակին ընդհանուր հրամանատար Բլլալ ինզերէ է, բայց դեռ պատահան չէ առեր:

—Յունաստան սկսեր է օսմ. սահմանադրութիւնը զօրք իջեցնել:

—Երէկ ոչ առեն Բ. Գուռն հասած հեռագիր մը, կըսէ Պատրիէթ, ծանուցանելով որ Ռուսիա սահմաններն կ'օտարէ Բուսիայի մասեր է, անսխալօք հրաման դրկուեր է Բուսիային հրամանատարներուն գլխադրութիւններն սկսելու:

—

—Անգղ. նորքնարի դեսպան Պ. Լէյարտ երէկ կէս օրէն 2 ժամ ետքը, յատկապէս զրկուած պարտաւն կառքերով, ելլալով Բէօշքը վեհ. Սուլթանին ներկայութեան ընդունուեցաւ հանդիսի, իր դեսպանատան բոլոր մարդոցմով, որ եւ ներկայ կ'գտնուէր Սուլթէթ Բաշա: Ընդունելութենէն ետքը Պ. Լէյարտ նոյնպէս քառած իսկ իւր մարդիկներն երկէն, ընդամենը պալատան 5 կառքով ուղղակի Բ. Գուռը դէպէն մեծ եպարդոսին ալ պաշտօնական այցելութիւն տալու, զորս դիմաւորելով Բ. Դրանն առաջը կեցող զինուորական նուազածուաց խումբ մը, ի պատիւ դեսպանին կ'նուագէին: Սոյն այցելութենէն ալ յետոյ վերջապէս նոյն կառքերով անգղ. դեսպանատունը դարձան:

—Բէթէրսպուրիկ օսմ. գործակաւարէն ապր. 12 թուով հեռագիր մը հասաւ երէկ Բ. Գուռը, որ կըսէ թէ Կորչաքօֆ իշխանը գրութիւն մը ուղղեր է իրեն ծանուցանելով որ խաղաղութեան պահպանութեանը համար թուրքիոյ հետ բրած բանակցութիւններն ի գերեւ ելնելով բռնի միջոցներ ձեռք առնելու հարկադրուած է Ռուսիա, ուստի և դեսպանական յարաբերութիւնք իրը ուսած բլլալով, այսուհետեւ թշնամի կ'նկատէ զԲ. Գուռը, բայց կ'խոստանայ որ Ռուսիա մնացող օսմ. հրդատակը կատարեալ անդորրութիւն պիտի վայելին:

Այս հեռագիրը իսկայն օսմ. խորհրդարանին հարորդուելով Գօլանցի երեսփոխան Մթաֆա Էֆ. ռաքի ելնելով օսմ. զինուոյ յաջողութեանը համար ջերմեանդն աղօթք մը կարգաց:

—Ռուսիոյ պատերազմի հրատարակութիւնը երէկ Դրնէն բոլոր օսմ. դեսպանաց և կուսակալներուն հեռագրուեցաւ:

—Վագրէթ կըսէ թէ ռուս բանակին մէջ գտնուող Լեհացիք օսմ. բանակը փախչելով զինուոր Բլլալ ինզերէ են:

—Ներքին գործ. պաշտ. ճէփէթ շա շրջաբերական հրամանագիր մը դրկելով գաւառաց կուսակալներուն կ'պատուիրէ որ Միւտիւրներն ընտրած տաններն լաւ ուշադրութիւն

ընեն որ արժանաւորն հաստատուի, և Միւտիւրի մը ընտրութիւնը այսուհետեւ միշտ որ Բ. Դրնէն չ'փութեալայ, գործի չ'պիտի կրնայ սկսիլ:

—Կրեմէի կուսակալը, կղզւոյն մէջ տիրած վիճակը տեսնելով, սեէ գէնք ներս մտնելն արգելիւ է:

—Պարտուց համար յատկացեալ բանաք, որ ասիկց յառաջ Մէնզիլհանէ տարուած էր, նորէն Բ. Դրանն զիմացի շէնքը փոխադրուեցաւ:

—Անցեալ կիր. օր Մայր եկեղեցիէն արժաթաւա երկու աւետարան գտնուելով, խաղաղի մէջ բուսուած Ստեփան անուն երիտասարդը, որն որ իր այս գողութեանը համար ստիկանութեան դրնէն 6 ամսեայ բանտարկութեան դատապարտուած էր, բանտին մէջէն նա, մահ մը դրելով Աղգ. վարչութեան, յիշեալ տեղը տիրած վերջին ծայրանքարդականութեան գէժ կ'գանգաւի և կ'աղաչէ որ վարչութիւնը միջնորդելով բանտարկութիւնը տեղ մը փոխադրել տայ:

Այս գէպքը յատկապէս Ռուսիականութեան վերատեսչութեան ուշադրութեանը ներկայացնել հարկ կը համարուի:

—Վիլլանթիս կըսէ թէ Էրիքիք ռուսական շոգենաւը, մեքենային խանգարմանը պատճառաւ Պէօլիքատէրէի առաջը կենալը ստիպուեր է:

—Պ. Հիրշ, որն որ անցեալները Վիլլանթի ֆրանք տուեր էր խորայեւեան ընկերութեան, թուրքիոյ մէջ երթալական վարժարաններն շաղկապու համար, այժմ ալ Վիլլանթի ֆր. դարձեալ տուեր է յիշեալ ընկերութեան, այս գումարն ալ Տաճկաստանի մէջ արուեստներու յառաջացման և զարգացմանը գործածելու համար:

—Խաղաղի Ռուսիայի հանէի զինուորական հիւանդանոցին և մեռելներուն երեսանց թաղուելու մասին երեւան ելած զրոյցներուն վրայ, զոր նախ մեք և վերջը մեհէ առնելով տեղական բոլոր թերթներն ալ հրատարակեցին, ինչպէս նաեւ մատուցուած աղերսագրոյ վրայ կ'իմանամք թէ քննութիւն մ'ըլլալ հրամայուեր է, որոյ տեղեկագրէն կ'հետեւի թէ ոչ հիւանդանոցը յիշեալ գիւղին մէջ ըլլալէն և ոչ ալ մեռալթաղութեան կերպէն յառաջ եկած է մայրաքաղաքիս այլեւայ կողմերը տեսնուած թիֆօյի տարափոխիկ հիւանդութիւնը, որն որ միմիայն անձրեւոս և խոնաւ ձմրան մը՝ արտաքոյ եղանակի օդոյ մը յաջորդելէն պատճառած է: Ստուգուեր է թէ յիշեալ հիւանդանոցին մէջ, որ 1000 հոգւոյ համար պատրաստուեր է, այժմ հաղիւ 500 հոգի կ'գտնուի, ասանց ալ 2ը միայն թիֆօյ, իսկ միւսներն բոլորն ալ վէրքէ յառաջ եկած հիւանդութեամբ պառկած են: Միմակ փութելու խորութեան մասին կարծեմք թերութիւն մը տեսնուեր է, որոյ մասին տրուած հրամանին վրայ, այլեւ փորուած փոսերէն դուրս արտաշնչութիւն ելնելով օդը ապականելու բնու սեէ երկիւղ մը չէ մնացած:

—

Փօնտօլիսը այս առաւօտ բացուեցաւ 8.32 վրայ. թուրք կընէ 178:

ՄԻՆԱՍԵԱՆԻՆ ՄԱՂԱՋԱՆ ԴՏԵՈՒԱՅ
ՈՒ

ՓԱՆՍԱՄԷ

կոչուած ցաւի զեղը բողբոջին խառնէին. ներքէ բաղադրուած ըլլալով թէ՛ ներսէն և թէ՛ դուրսէն կ'զործածուի ու բաղմամբիւ ցաւեր ու հիւանդութիւններ շուտով կը բըժըշկէ, ինչպէս որ վարը յիշուած է:

Ամեն տեսակ ֆալի, Ստամբուլի, մէջքի կամ Աղիքներու ցաւեր. ու նաև թանձր, քօլէրա և այլ ամառուան հիւանդութիւններ ունեցողները այս դեղէն խմելու են հետեւեալ կերպով: Այս դաւաթ ջուրի մէջ դիր աղբորի դրդալէն աւելի շաքար, վրան լեցուր անուշի դրդալ մը փանաւ, աղէկ մը խառնէ ու խմէ: Կօկորդի հիւանդութեանց և Ուռնցքի համար դեղը վերայիշեալ կերպով ստարաւտէ ու ժամը կամ երկու ժամը հեղ մը մէջ կամ երկու անուշի դրդալ այն բաղադրութենէն խմէ: Յօդաւորի բիւնամթիւմ, Ուրբի ցաւի, Ստամբուլի ու տեսակ տեսակ կանախի ցաւերու համար դուրսէն փանաւ քսելով աղէկ մը շինելու է: Արեւայի ցաւի համար քիչ մը բամբակ փանաւի մէջ թաթիւներով ցաւած սկաւային վրայ դնելու է:

Ամեն առէն երբոր ցաւի մը համար դուրսէն փանաւ քսել հարկ ըլլայ, և թէ քիչ մ'ալ խմուի աւելի շուտ բժշկութիւն կը ըլլայ:

Մարմնոյն այրուած կամ ճըմլուած տեղերը բժշկելու համար փառնող պտտահամին պէս փանաւէն լան աղէկ մը լիւղնելու է: Դանակով և լիւ. կտրուած վէրքերը բժշկելու համար արիւնը չի սրբած շուտով մը վերքը կ'աղբու և կ'աղին վրայէն փանաւէ լեցնելու է մինչև որ լաւ մը թրջի: Փանաւէն նաև արեան շրջանը կաթաղանչ ու բոլոր բնութիւնը կը զորացընէ:

Այս դեղին օդաւարութեանը վրայ երկարօրէն զրեւ աւելորդ կը համարենք. զործածողները զայն միշտ կը դալին, ու զոգը կրնայ անձամբ վործել. դիմն աժան է: Կը ծախուի Միւնստերի և Վիկերայի Ամերիկեան վաճառատունը որ ի Ղալաթիա Բ. Պօլս Դ:

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆՐԱՅԳ ՔՐԻՍՏՈՆԵՍԵ ԱՆՏԱՆԵԱՅ
ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Մէյնան Շալանի նշանաւոր այս գործն, որ դիւաւոր երեք էական հանգամանքներու, ամուսնութեան, որդւոյ և ընտանեաց վրայ հիմներ է հեղինակը, այսպիսի խրատական հեղինակութիւն մը խիստ արժանի դատած է մեր ազգայնոց ու օգտաւոր ընելու նպատակաւ թարգմանութեամբ իւր ընծայել Սրմաշու Ս. Ղաւնդեանց դիւերթիւնայ վարժարանի աշակերտներէն արգոյ Յակոբոս Կ. Սրապեան, և Վանաձօր հրամանաւ անդ տպագրեալ, վաճառի ի Պօլս Թ. Գալաթիան գրատունը:

Գին 1 Փր. կամ 9 դր:

Փողոց Չազմագճըլար թիւ 20

ՄԷԼԱՆՕԺԷՆ

ԴԵՂԱԶՈՐ

ՃԵՐՄԱԿ ՄԱԶԵՐՆԵՐԿԵԼՈՒ

Ղալաթիա ԳԵ. 12 Աղլի
ԸՆԴՀ. ՊԱՐՏ. ԱՐԺ.

Բաց	08 10
Գոց	08 59
Բարձր գին	09 12
Յած գին	08 20

Փօխ. 03/	Փր. 15
» 65/	» 15
» 69/	» 19
» 75/	» 58

Գանձատուն	14. —
Սօսիթէ Ժէնէրալ	2.50
Սօսիթէ 0 թօման	2.10
Պանք տը Գօնաթ.	2. —
Գրէտի Ժէնէրալ	1-15
Թրամիլէյ	1-40
Բուժ. Երկաթուղի	21 75
Բուժ. Կորօն	—
Գօնա. »	—
Տօկոս	—
Բըրօր	—
Հէլալէսիզ	—

ԸՆԹԱՅԵ ԴԻՍԿՈՅ

(Օւմ. ասին 100 րէ 1 4ււււ)

Անգղ. ոսկի	108.28
Գաղլ. »	87.54
Բօլ	80.15
Գարպօն արծաթ	16.25
» թղթադրամ	14. —
Քրըմից	51.26
Հիւնդոց	14. —
մէթալիք	14 50
Ճերմակ մէճիտ	4 53
Պղինձ	177.20
Թղթադրամ	178. —

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՄԵԱՆ

ԲԱՆԱԼԻ

ԱՆԴՂԻԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՎԱՍՆ ՀԱՅ ՌԵՍԱՆՈՂԱՅ

Անաստասիւրեաց

Գ. Պաղատաբէն

Անգղիերէն լեզուն դիւրաւ ուսուցանելու ընթացքով յորինուած այն Գերակա Նաթիւնը, որուն իւրաքանչիւր կանոնաց վրայ առանձին առանձին հրահանգներ դրուած են խիստ դիւրաւօրէն ոճով, կը ծախուի Չաքմաքճըլար Յակոբեան խան թիւ 12 Սրամեան տպարանը և Մէրճան գրադարձաւ Սրապեան Պաղատաբէն ազգայի խանութը Գին 2 ու կէս Փր.

ԾՈՎԷՆ ԶԸ ԲՈՆՈՒԵԼՈՒ ԴԵՂ

Եաղապրութեամբ

Լ. ՏԻՆԵԱ ԴԵՂԱԴՐՈՐԾԻ

Ծովային ճանրորդաց համար անհրաժեշտ եղած այն հեղուկը որ ամեն անգամ ծովէ բռնուելուն մէջ խահուէի դեղալ մը այն դեղէն առնելով, կրկին չափովը պարզ ջրի մէջ խառնելով խմած ատենը մարդ վերադառնի իւր հանդարտ ու առողջ վիճակը կատանայ, կը գտնուի Լ. Յինեայի դեղարանը, Ղալաթիա Միծ փողոց, թիւ 108 մէջ շինք 2 ու կի Փր. դնով:

ԱԶԳ

ՍՈՒՐԷՆԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐՋԱՐԱՆ

ՅԵՐԵԿԵԱՆ ԵՒ ԳԻՇԵՐՈՐԹԻԿ

ՈՐ ԳՈՂԴԻԵՐԷՆԻ ԽՈՍԱԿԵՐԹԻՒՆԸ

պարտաւորիչ է

Վարժարան նախակրթական

ու երկրորդական ուսմանց

Այսիկ վարչայի մեծ փողոցին վարի ծայրը, դեղագործի խանութին վրայ թիւ 115 ընդարձակ և օդաւէտ տունը 6 ամսէ ի վեր վարժարանի վերածուած է մեր տընօրէնութեան ներքեւ. յանախող մանկըտայն թիւն է իբր յիսուն. 11 պաշտօնեայք կան վարժարանիս մէջ, որք ամենայն ճշդութեամբ և արդիւնաւոր կերպիւ կ'դաստիարակեն աշակերտներն ու աշակերտուհիները:

Ուրիչ հայ վարժարանաց մէջ ընդհանրապէս դանդաղ ուսմանը ներքէն դատ, որոց աւանդելու մէթոտը Սուրբանիէ վարժարանին մէթոտին նման է, կուսուցուին նաև բնապիտութիւն, տօմարակալութիւն, պատմ. եւրոպ.՝ Նօթա (ձայնակոն երաժշտ.) և աղջկանց համար ձև ու կար ուսուցանելու մեծ ջանք կը ջլուի: Գողցիւրէնի, թըւադիտութեան և երկրաչափութեան բարձրագոյն դասերը զրեթէ բողբոջին դաղ շինքնով կուսուցուին, իսկ միւս դասերն հայերէն. թէ՛ աշակերտք և թէ՛ աշակերտուհիք ճաշի, զրօտանայ և համագտեան տոներն զաղցիւրէն խօսելու պարտաւորեալ են. այս բանիս զիրենք վարժեցնելու համար վարժարանս անայուն պաշտօնեայ մ'ունի, ամեն օր ալ խօսակցելու վարժութեան դաս կուսուցուի:

Վարժարանս կընդունուին նաև երեք ու կէս տարեկան մանչ և աղջիկ մանուկներ, որոց դաստիարակութիւնը զորովաւ սիրտ վարժուհւոյ մը յանձնուած է, և որոց համար Գերմանիոյ մէջ գործածուած դրօսայի և օգտակար խաղալիքներ կան վարժարանիս մէջ: Պղտիկ մանկանց ամսական ըւշակն է 1 արծ. մճա. եւսմանայն կանխիկ լեղու և ուսմանը ուսանողաց ամսականն է 2 արծ. մճա. եւսմանայն կանխիկ. անոնք որ ցերեկեայ ճաշը վարժարանէն ընել կուզեն, ամսական 5 արծ. մէճիտ աւելի վճարելու են:

Գիշերօթիկ աշակերտներն ամեն խընամբ ու հանգստութիւն կ'ուշեցնեն մեր ընտանեաց մէջ, իբրեւ թէ իրենց տունն ըլլային. այսպիսեաց եւսմանայ թոշակն է 8 օսմ. ոսկի կանխիկ. դաստեաներն զրկուելէք աղայք պէտք է որ մայրաքաղաքիս մէջ իրենց ծնողաց կամ պաշտպանաց ներկայացուցին ունենան:

Մաղիկ չինել սովորել ուղղ տիկնայք և աղջկանք ու կընդունուին վարժարանիս մէջ յոտուկ սովորութեամբ: Բնանայի ուսման յատուկ ջանք կը ջլուի, դասատուն է բնիկ դաղը Օրեորդ Տալիէ, վկայեալ Բարիգու Երաժշտական վարժարանէն (քօնօնէրվութեամբ). բիւնօ դաս առնուլ ուղղունքն եթէ վարժարանիս աշակերտներէն են, պիտի վճարեն ամսական 2 1/2 արծ. մճիտ. իսկ եթէ դրանք միայն բիւնօ դաս առնելու տիկնայք կամ օրեորդք գտն 3 արծ. մճա. եւսմանայն կանխիկ:

Ուղղը կրնայ այցելել վարժարանիս. ընդարձակ տեղեկութեանց համար ևս պէտք է վարժարան գալով տնօրէնութեան հետ տեսակցել: Տէր և Տնօրէն Ա. Ա. Սուրբան

Խաւքէօյէ Բթօթէսթանիմ Ժաղապրանքն իմ խալիխտէ պուլունան վառը սիր արաւ ոսթըլդ օլուպ, վէ խթէյէնէ խթէտիդի մըդ տարը վերիլէպիլէճէլինտէն, զիտաէ մալիւմթ ալմադ խթէյէնէր Ղալաթատա Միւնստեան Ամերիգան մաղապաշտա Միւնստեան Պետրոս աղայա միւրաճաթ էլլէմէլէրի իլան օլունուր: